

Het volgrecht

Het volgrecht is in het leven geroepen om makers van een kunstwerk mee te laten delen in het succes van hun werk. Zoals een schrijver of een componist royalty's krijgt van ieder verkocht boek of compositie, zo heeft een beeldend kunstenaar inmiddels recht op een percentage van de verkoopprijs bij doorverkoop door een professionele kunsthandelaar van een door hem of haar gemaakt kunstwerk boven een bepaald bedrag. Het volgrecht is opgenomen in de Auteurswet en is op 1 januari 2006 in Nederland ingevoerd. Inmiddels bestaat volgrecht in alle EU-landen.

De huidige Nederlandse volgrecht regels

Om in aanmerking te komen voor volgrecht moet een verkoop van een kunstwerk voldoen aan een aantal voorwaarden. Allereerst moet het gaan om een origineel werk van grafische of beeldende kunst. Daarnaast moet het gaan om de doorverkoop van het kunstwerk, de eerste verkoop is vrijgesteld van volgrecht, hiervoor heeft de kunstenaar dus al een vergoeding voor ontvangen. Ook moet er moet een professionele kunsthandelaar bij de verkoop betrokken zijn, zoals een veilinghuis of galerie. Het verkoopbedrag dient minimaal € 3.000 te zijn. Uitzonderingen zijn er ook. Verkopen tussen particulieren of musea zijn niet volgrechtplichtig, net zo min als doorverkopen binnen drie jaar voor een bedrag van minder dan € 10.000.

De volgrechtvergoeding wordt berekend als percentage van de verkoopprijs, volgens een zogenaamd degressief tariefstelsel. Hoe hoger de verkoopprijs, hoe lager het percentage dat als volgrecht wordt afgedragen. De hoogte van de vergoeding wordt vastgesteld via de hieronder genoemde staffel;

Verkoopprijs van het werk	Af te dragen volgrecht percentage
€ 3.000 tot en met € 50.000	4%
€ 50.000,01 tot en met € 200.000	3%
€ 200.000,01 tot en met € 350.000	1%
€ 350.000,01 tot en met € 500.000	0,5%
€ 500.000,01 en hoger	0,25%

Als een werk voor € 60.000 excl. BTW wordt verkocht is het volgrechtbedrag: € 50.000*4% + € 10.000*3% = € 2.300. De volgrechtvergoeding is gemaximeerd op € 12.500; deze grens wordt bereikt bij een verkoopprijs van € 2.000.000. De berekeningsgrondslag is de verkoopprijs exclusief BTW.

Minimale invoering volgrechtregeling

Met de invoering van het volgrecht in Nederland werd een Europese Richtlijn uitgevoerd. In Nederland is echter, in vergelijking tot andere lidstaten, gekozen een volledig uitgekledede regeling in te voeren, waardoor het volgrecht minimaal toepassing vindt. Zo heeft Nederland gekozen voor het hoogste toegestane drempelbedrag en wordt het volgrecht voor erfgenamen pas zo laat mogelijk geëffectueerd. Een deugdelijke motivering hiervoor ontbreekt. Het argument dat de kunsthandel aanwendt is dat de administratieve lasten hoger worden en de kunsthandel zich verplaatst. Maar de invoering van volgrecht heeft niet gezorgd voor een verplaatsing van de kunsthandel naar landen zonder volgrecht zoals Zwitserland of de Verenigde Staten. Sterker nog, pas onlangs heeft Sotheby's besloten om de handel in Nederland te beëindigen en te verplaatsen naar landen met een voor de kunstenaars veel voordeliger regime. Ook heeft het volgrecht niet gezorgd voor een aantoonbare administratieve lastenverzwaring van de kunsthandel. Er lijkt eerder aanleiding te zijn vast te stellen dat het zeer beperkte volgrechtregime alleen maar in negatieve zin bijdraagt aan het imago van de kunsthandel in Nederland.

De belangrijkste bezwaren tegen de huidige uitgekledede regeling zijn:

Inkomenspositie kunstenaars

Een uitgekledede volgrechtregeling draagt niet bij aan de verbetering van de inkomenspositie van kunstenaars. In deze tijd worden steeds meer kunstenaars getroffen door een teruggang in inkomsten. Recent onderzoek van SEO economisch onderzoek wijst uit dat meer dan 50% van de kunstenaars een bruto jaarinkomen heeft van minder dan € 16.000, het minst van alle creatieve makers.

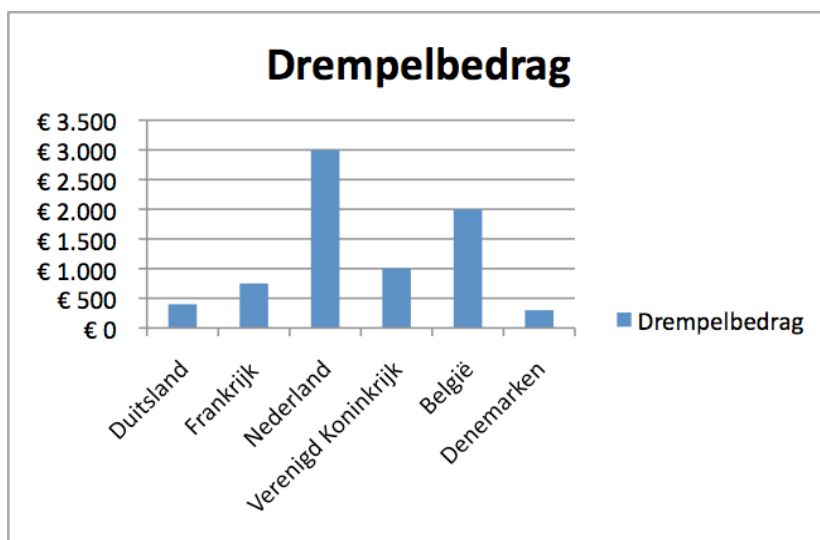
Ondertussen is de BTW verhoogd en wordt er sterk bezuinigd op kunst en cultuur.

Zeker gezien het feit dat het volgrecht geheel onafhankelijk functioneert van subsidies e.d. is er alle reden om de regelgeving te heroverwegen en aan te passen aan de landen om ons heen. Met het volgrecht wordt immers gevolg gegeven aan de zo gewenste marktwerking. Indien er een markt voor de handel voor het werk van een kunstenaar is, dan zal de kunstenaar er op basis van het volgrecht van mee profiteren, indien er geen markt is, dan is dat niet het geval.

De Nederlandse wetgever heeft relatief eenvoudig de mogelijkheid de volgrechtwetgeving op een aantal punten aan te passen.

De drempel

Een van de belangrijkste pijnpunten in de huidige wetgeving is het drempelbedrag. In tegenstelling tot alle omringende landen is het volgrecht in Nederland pas verschuldigd bij verkopen van meer dan € 3.000. De Europese richtlijn staat toe dat het volgrecht toepassing vindt bij lagere bedragen, zie hieronder de situatie in een aantal ons omringende landen:

Een vaak gehoorde mening over volgrecht is dat het in Nederland nu vooral ten goede komt aan kunstenaars die dit het minst nodig hebben. Door de drempel te verlagen zal het volgrecht gelden voor het werk van een veel bredere groep kunstenaars.

Platform Makers en Pictoright bepleiten een verlaging van het drempelbedrag naar € 750-€ 1.000. Onderzoek heeft aangetoond dat een dergelijke verlaging ervoor zorgt dat ongeveer twee keer zoveel kunstenaars recht zullen krijgen op volgrecht. Dat recht verdienen ze en zal bovendien bijdragen aan hun positie als cultureel ondernemer op de markt.

informatieplicht en verplicht collectief beheer

In Nederland is gekozen voor vrijwillig collectief beheer. Dat betekent dat een kunstenaar zelf kan bepalen of hij volgrecht int bij de kunsthandel of dat hij een rechtenorganisatie als Pictoright deze inning laat uitvoeren. Verkopen door veilinghuizen zijn vaak openbaar, verkopen door handelaren zijn dat veelal niet. De keuze voor vrijwillig collectief beheer door de wetgever is ingegeven door de gedachte dat het voor alle rechthebbenden makkelijk zou zijn informatie over volgrechtplichtige verkopen boven water te krijgen. Het tegendeel is inmiddels gebleken. En er zijn weinig instrumenten voorhanden om deze informatie te achterhalen. Zo lopen kunstenaars vergoedingen mis waar ze recht op hebben.

Pictoright en Platform Makers stellen voor de kunsthandel te verplichten alle informatie over relevante verkopen te verstrekken aan Pictoright, net als in Duitsland en Frankrijk, waar de kunsthandel verplicht is deze informatie aan de zusterorganisaties van Pictoright te verstrekken. Op die manier is door kunstenaars eenvoudig centraal na te gaan over de verkoop van welke werken volgrecht verschuldigd is.

Verder stellen wij voor om te heroverwegen verplicht collectief beheer in te stellen zodat alle vergoedingen efficiënt door een rechtenorganisatie kunnen worden geïnd, zoals dit nu bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk het geval is.

Beide voorgestelde aanpassingen zullen ervoor zorgen dat meer vergoedingen bij kunstenaars terecht komen. Ook zal de uitvoering van het volgrecht voor alle partijen duidelijker en transparanter worden.

Voor meer informatie: info@platformmakers.nl / www.platformmakers.nl